

İsrail'in Amerikan Devlet Benliğindeki Yeri¹

Israel's Place in the American State Identity

Aslı Nur Düzgün*

Öz

Amerika Birleşik Devletleri, İsrail Devleti'nin kuruluşundan bugüne bu devlete her şart ve koşulda sürekli destek vermektedir. Bu kesintisiz hami-vekil ilişkisi, günümüzde bölgede devam eden Gazze soykırımında da görüldüğü gibi hiçbir zaman değişmemektedir. Amerikan politik alanının ana-akım partileri olan Cumhuriyetçi Parti veya Demokrat Parti iktidarları dönemlerinde dahi bir devlet politikası olarak değişmeden kalan bu İsrail yanlısı tutum oldukça dikkat çekicidir. Jeopolitik ve stratejik amaçlarla kurulan askeri, ekonomik, diplomatik, hukuki bağlar ve demokratik liberal değerler ortaklığının yanı sıra İbrani-Hristiyanlıktan beslenen köklü bir teopolitik altyapıdan türeyen ABD'nin İsrail politikaları, sürekli olarak inşa edilmekte olduğu için merkeze alınan bakış açısı zaman ve konjoktüre bağlı olarak değişmekte ancak İsrail desteği kesintisiz olarak devam etmektedir. Buradan yola çıkarak çalışmada ABD'nin İsrail'e karşı süregiden desteğinin altında yatan, Amerikan devlet benliğinde yerleşik Püriten mirasın izi sürülmektedir. Bu bağlamda bu mirastan türeyen İsrail-merkezli kurucu benlik anlatıları ve Amerikan sivil dini incelenirken, Püriten mirasın politik sahaya yansımalarını görebilmek adına Amerikan başkan retorikleri ortaya koyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *ABD, İsrail, mesiyani anlatılar, sivil din, teopolitik.*

Abstract

The United States of America has continuously supported the State of Israel under all circumstances and conditions since its establishment. As the ongoing genocide in Gaza demonstrates, this continuous patron-client relationship has never changed. This pro-Israel stance, which has remained constant as state policy even under the rule of the Republican Party or the Democratic Party, the mainstream parties of the American political arena, is quite remarkable. In addition to the military, economic, diplomatic, and legal ties and the partnership of democratic liberal values established for geopolitical and strategic purposes, US policy towards Israel is derived from a deep-rooted theopolitical ground based on Hebrew-Christianity. Since the US policy towards Israel is constantly being constructed, the central perspective changes with the times and circumstances, but the support for Israel continues uninterrupted. From this point of view, the study traces the Puritan heritage embedded in American national self that underlies the firm US support for Israel. In this context, Israel-centred narratives of the constitutive (US) self and American civil religion are analysed, while American presidential rhetorics are presented to observe the reflections of Puritan heritage in the political arena.

Keywords: *USA, Israel, messianic narratives, civil religion, theopolitics.*

* Dr. Aslı Nur Düzgün, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı aslinurd@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7473-7169.

1 Bu çalışma 1059B142000623 numaralı TÜBİTAK 2214-A Doktora Sırası Yurtdışı Araştırma Burs Programı ile desteklenmiş olan "Ontolojik Güvenlik Perspektifinden Hegemonik Gerilemenin Amerikan Dış Politikasına Yansıması: Evanjelik Mesiyani Anlatılar ve İsrail" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

Extended Abstract

Since the establishment of the State of Israel in 1948, the pro-Israel stance of US and the special relationship between the two communities have always been agenda topics. Israel, which has received billions of dollars in military assistance and economic aid from the US, has always found its patron on its side in the international arena. The US has not only overlooked Israel's nuclear research, but also has given it enormous political and diplomatic support in world politics. Such that, since 1972 the United States has vetoed nearly 60 resolutions in favour of Israel in the United Nations Security Council on issues concerning Israel. Therefore, the US has stood by Israel in times of war or peace, under all circumstances, and has maintained its political stability even when Israel's interests clashed with its own.

Underlying this strong US support for Israel are military, diplomatic, economic, and legal ties based on geopolitical and strategic objectives and a partnership of democratic liberal values, as well as a deeply rooted religious heritage based on Judeo-Christian theology. Previous researches on this topic have analysed the religious influence on politics of American Evangelicals, Fundamentalists, Jews and other Christian Zionists in general. However, no study has yet addressed the (P-dominated) WASP (White, Anglo-Saxon, Protestant) characteristics of the American national self and how it was shaped by the Puritan heritage. In fact, the state is a self constructed by people who were oppressed in their former homeland because of their Puritan identity. In a Word, the WASP characteristics of the American self, its conception of exceptionalism, its constitutive myths and its civil religion are all rooted in the Protestant heritage. Hence, just as it is not possible to separate the national self of the United States from its Protestant roots, so the concept of exceptionalism cannot be separated from its WASP roots, from civil religion, and thus from American foreign policy. This assertion is manifested through the Protestant narratives embedded in American policy towards Israel. Religious narratives linked to Israel have influenced American social and political life as powerful pillars. Starting from this point of view, this research reveals how much the US national self is full of Puritan heritage, even though the United States of America has a secular administration.

For example, according to the constitutive narratives, for the "Pilgrims and Puritans" who migrated to the continent by identifying themselves with the Israelites, the "Promised Land" (the American mainland) was like their "New Jerusalem" where they would "outshine their light throughout the world". Through this identification, the faith of these people, who believed that they were "chosen" like the Israelites, influenced the American self under the title of "exceptionalism" and became the main paradigm of US politics.

Furthermore, the founders, who drew analogies between the presidents of the state and the prophets of the Israelites, have even created a public religion: civil religion. Civil religion is a deep-rooted state tradition derived from Puritanism in the USA and can be defined as "the religion of the citizens". Through this constructed religion, a divine bond is correlated between the citizen and the state. This religion, originated in Puritan narratives, is also the source of the concepts of democracy, freedom, equality, as well as attachment to Israel. On the other hand for the Puritans, who embrace the Jews as allies on the basis of the verse Genesis 12:3 (I will bless those who bless you/and whoever curses you I will curse/and all peoples on earth/will be blessed through you), this nation has been also regarded as the key to the second coming of Jesus Christ to the world. Hence, the American self, founded by the Puritans who believed that Jesus would only born again when all the Israelites settled down in the "Promised Land" (Palestine) and the subsequent of The Great War (Armageddon), is highly open to theopolitical movements.

Thus, all the Christian Zionists in the United States who have exerted great influence in the political arena (interest groups, lobbies, presidents, politicians) have had no trouble following these narratives. We can understand this convenience in the statement of President Harry Truman that “the basic foundation of the ideals of the American nation was given to Moses at Mount Sinai”, or the Baptist Jimmy Carter referring to the city of Jerusalem as the “capital of Israel”, or Joe Biden referring to the relationship between the two countries as the “bone deep” connection. Therefore, in the study, this political scene, which gives a wide room to theopolitical movements and discourses, is described by retracing its Puritan roots in the American self. After clarifying Israel-centered founding narratives and civil religion, the religious-rooted support for US policies towards Israel is revealed through American presidential speeches.

Giriş

Uluslararası politikada stratejik öneme sahip Orta Doğu bölgesinin şüphesiz en bilinen sorunu, apartheid İsrail rejiminden kaynaklanan İsrail-Filistin meselesidir. 1882 yılında başlayarak artan Yahudi göçleri, Siyonizm düşüncesinin yayılan etkisi, İngiltere’nin manda yönetiminden sonra bölgesel kontrolün ABD’ye devri, 1947 BM Taksim Kararı ve ardından kurulan İsrail Devleti’yle birlikte sorun, dünya tarihinde yaşanan bir trajediye dönüşmüştür. İsrail’in 1948’de kurulmasından sonra bu devletin âdeta hamisi olan ve bölgede hakimiyeti sağlayan Amerikan yönetimi ise bu trajedinin en büyük sorumlularından biri olmuştur.

Giderek alevlenen ve bugün bir soykırıma (UAD)² dönüşen hâliyle bu sorun, uzun yıllar boyunca ileri sürülen tüm çözüm önerileri ve barış görüşmelerine rağmen hiçbir neticeye kavuşturulamamış ve neredeyse çözümsüz bir hâle getirilmiştir. İsrail’in nükleer çalışmalarını, uluslararası hukuk ve insan hakları ihlallerini ve suçlarını görmezden gelerek üzerini örten Amerika Birleşik Devletleri, her şart ve koşulda bu devletin arkasında durmaya devam etmiştir. Dolayısıyla Truman döneminden bugüne (1945-2024) kadar İsrail’in yakın müttefiki olan Amerika Birleşik Devletleri’nin bölgede ihtilafı ve zulmü desteklercesine yürüttüğü politikalar tüm dünyanın dikkatini çekmektedir.

ABD’nin kendi çıkarlarıyla çatıştığı zamanlarda dahi gösterebildiği koşulsuz İsrail desteği hakkında yapılan akademik araştırmalar genel olarak Amerikan siyasetine nüfuz edebilen dini gruplara ve lobilere odaklanmaktadır. 2000’li yıllarda ilgi görmeye başlayan bu çalışmalarda Mearsheimer ve Walt ABD’deki lobilere, Skillen Evanjelizm ve istisnacılık arasındaki ilişkiye, Mead sivil din ile istisnacılık arasındaki bağa ve Smith dini anlatılara odaklanmıştır. (Mead, 2006; Mearsheimer & Walt, 2017; Skillen, 2006; Smith, 2010) Bu çalışmaları takiben Türkiye’de yazılan tez ve araştırmalarda genel anlamda lobilere, yeni-muhafazakârlara, Evanjeliklere yer verilmiştir (Gökalp, 2019; Özçelik, 2021; Ülgül, 2011; Yılmaz, 2019, 2020). 1970’lerden sonra Restorasyonist Püriten³ öğretileri Amerikan politik sahasında büyük bir nüfuzla temsil etmeye başlayan Evanjelik gruplar, yanlarına ortak dini mirası paylaştıkları Fundamentalistleri, Yahudileri ve diğer Hıristiyan

2 Uluslararası Adalet Divanı

3 “Safılık, temizlik” (purity) anlamlarına gelen Püritenlik kavramı esas olarak İngiliz reformist Protestanlığına Roma Katolikliği’nden ayırmanın ve dinin özüne bağlılığın adı olmuştur. Ayrıntılar için bkz. (Güngör, 2005) Ayrıca “Fiziki Restorasyonist Püritenlik” hakkında ayrıntılar için lütfen bkz. (Hasanoğlu, 2022)

Siyonistleri/Hristiyan Sağı katarak, lobiler aracılığıyla İsrail'e karşı yürütülen teopolitik siyasal adımların motor gücünü oluşturmuşlardır. Pek çok teşkilat, organizasyon ve bireyden oluşan, ABD'nin İsrail politikalarına dair çeşitli fikirlere sahip olan bu gruplar Amerikan halkını ve devletini İsrail'e destek sağlama hedefinde birleştirebilmekte ve böylece İsrail'e gereken Amerikan desteğini sağlamak için politik alanda önemli bir nüfuza sahip olabilmektedirler.

Birbirleriyle rekabet hâlinde sunulan tüm bu araştırma başlıklarının ortak bir noktada, Püriten inançta birleştiği düşüncesinden hareket eden bu çalışmada ise Protestanlık kaynaklı Amerikan benlik unsurları incelenmektedir. Zira Amerikan devlet benliği İbrani-Hristiyanlık mirasına dayanan İsrail-merkezli anlatılar/özdeşleşmelerle kurulmuş ve harcına sivil din gibi Püritenlik kaynaklı yapılar katılmıştır. Dolayısıyla Avrupa'dan dini baskılar nedeniyle kaçan göçmenler tarafından kurulan Amerika Birleşik Devletleri, devlet benliğini dini köklerinden ayırmamıştır. Böylelikle inancı seküler bir şekilde siyasete taşıyan Amerikalılar teopolitik hareketlere alan açan bir siyaset sahnesi yaratmışlardır. Buradan yola çıkarak bu makalede Amerikan siyasetini kuruluşundan bugüne etkileyen İsrail-merkezli dini anlatılara ve sivil din platformuna yer verilmektedir. Ayrıca bu anlatılar ve sivil din yapısının Amerikan siyasetinde dünden bugüne ne kadar etkin ve canlı olduğunu gösterebilmek adına Harry Truman döneminden Joe Biden dönemine (1945-2024) dek başkan konuşmalarından alıntılara yer verilmektedir. Böylelikle Amerika Birleşik Devletleri'ni kuruluşundan bugüne etkileyen ve etkilemeye devam eden din-kaynaklı benlik örgüsü gözler önüne serilmektedir.

ABD'nin Kurucu Anlatılarında İsrail

Amerika Birleşik Devletleri benliği “*hegemonya, seçilmişlik, üstünlük*” anlamlarına gelen “*istisnacılık*” (*seçilmişlik*) paradigması üzerine kurulmuştur. Belirgin şekilde WASP üstünlüğü (Beyaz, Anglosakson, Protestan) sanrılarına içkin Amerikan benliği, Avrupa'dan göç eden atalarının Püriten geçmişiyle yoğrulmuştur. İsrailoğulları ile pek çok özdeşleşme içeren Püriten mirastan beslenen istisnacılık paradigması da kapsadığı kurucu mitler bazında İsrail'le duygusal bağı vurgulayan ifadelerle doludur.

Şekil 1. Hacıların Karaya Çıkışları (ABD Kongre Binası).

Örneğin İsrailoğulları ile birebir özdeşleşme içeren “*Vaat Edilmiş Topraklar*” miti, “*istisnacılık*” paradigmasının kurucu ögesidir. Bu anlatıda İsrailoğulları’nın Tanrı’nın vaadi ile Mısır’daki firavundan kaçarak vaat edilmiş topraklara göçme hikâyesi (Çıkış), Avrupalı Püritenlerin Amerikan topraklarına gelmesiyle bir tutulmaktadır. Avrupa topraklarında gördükleri dini baskı nedeniyle Eski Ahit’i, *kendilerini merkeze alarak* yeniden yorumlayan Protestanlar, “*İlahi Yazgı*”nın sorumlu ve “*seçilmiş*” insanları olduklarına inanmaya başlamışlardır. Dolayısıyla dini özgürlüğü elde edebilmek amacıyla Avrupa’dan Amerika’nın kuzeyine “*hacceden*”⁴ göçmenler, “*Tanrı’nın eli*” olduklarını düşünmektedirler (Şekil 1).

Mite göre, “*Avrupa’dan (Mısır’dan) ABD’ye (“Yeni İsrail’e/Vaat Edilmiş Topraklara”) dini baskı nedeniyle kaçan Protestanlar, göç etmelerinin ardından Kızılderililerden (Kenanlılardan) topraklarını alarak [âdeti] kendilerine ‘Cennetin Krallığı’nı kurmuşlardır*” Onlara göre, “*Tanrı tarafından seçilmiş Hacılar ve Püritenlere vaat edilen ülke*” olan “*tepenin üzerinde [parıldayan] şehir, Amerika, dünyaya Hristiyanlık ışığını saçacaktır*” (Ehle, 1977; Paul, 2014; Wald & Calhoun-Brown, 2011; Westbrook, 2014; Yılmaz, 2019).

Şekil 2. Washington Apotheosisi (Brumidi, 1865)⁵

4 Avrupa’dan ABD topraklarına gidenler, dini sebeplerle göç ettikleri için kutsal bir yolculuk yaptıklarına inanmakta ve kendilerini “Hacılar (Pilgrims)” olarak adlandırmaktadır.

5 <http://davidmhart.com/liberty/Art/FeaturedImages/WashingtonsBirthday/index.html> (apa şeklinde olmalı)

“Christopher Columbus, Batı miti, Hacılar ve Püritenler, Kurucu Babalar” gibi bilinen diğer kurucu mitler de “Vaat Edilmiş Topraklar” mitiyle birebir bağlantılıdır. Örneğin Christopher Columbus’un yeni dünyayı keşfine dair anlatılarda Amerikan toprakları âdeta “cennet”le özdeşleştirilirken; kendilerinden önce kıtada yerleşik olan Kızılderililer, tıpkı İsrailîliler karşısındaki Kenanlılar gibi aşağı konuma oturtularak, ötekileştirilmiştir. Kendilerine Kızılderililerden üstün bir konum atfeden “Hacılar ve Püritenler”, “Batı miti” ile bağlantılı olarak “ilahi kaderlerinin topraklarını sürekli genişletmek olduğu ve gittikleri topraklara medeniyeti götürdükleri” inancını içselleştirmişlerdir. Dolayısıyla dünyanın bir nevi “kurtarıcısı” ya da “mesihî” rolünü üstlenen Amerika Birleşik Devletleri, benliğine “seçilmiş Amerikalıların bu ülkeye bağlı ilahi kaderini” yaşadıklarına dair inancı yerleştirmiştir. (Düzgün, 2023).

Bunun yanı sıra “Tanrı tarafından seçilmiş kurtarıcı devlet ABD’nin” elbette -sözde- peygamberleri de bulunmaktadır; Kurucu babalar. Başka bir deyişle Kitab-ı Mukaddes’i (Eski ve Yeni Ahit) temel alan devlet benliğinde “devlet otoritesine itaat, Tanrı’ya itaattir” fikri, kurucu başkanların ilahi bir konuma oturtulmasına yol açmıştır. Örneğin, tarihi metinlerde ilk Amerikan Başkanı George Washington Hacılar ve Püritenleri, onlara vaat edilmiş topraklara kavuşturan kişi olarak Musa Peygamber’le özdeşleştirilmekte ya da anne adının Mary olması dolayısıyla İsa Peygamber’e benzetilmektedir. Hatta bunun da ötesine gidilerek Washington’a dönemin apotheosis⁶ çizimlerinde yer verilmiş ve böylelikle Başkan yarı-tanrılaştırılmıştır (Şekil 2). Bunların yanı sıra George Washington, Thomas Jefferson, Theodore Roosevelt ve Abraham Lincoln (Kurucu Babalar) büstlerinin kayalara oyulduğu Rushmore Anıtı gibi mimari eserler de devletin kurucularına kutsiyet atfı barındırmaktadır (Şekil 3) (Ataman, 2020; Rothman & Tim Lowery, 2023).

6 Ölümlü insanın tanrılaştırılması ya da yarı-tanrılaştırılması.

Şekil 3. Rushmore Dağı Anıtı (Mount Rushmore)⁷

Hâlihazırda Amerikan Kongresi’nde yer alan bu tarz sanat eserleri (Şekil 1, Şekil 2) ya da anıtlar (Şekil 3) Amerikan benliğini oluşturan din-kökenli kodları görünür kılmaktadır. Bir başka deyişle, kültürel eserlerde görünen mitlerle örülü Amerikan benliği, bugün politika sahnesinde bu sembolizmi hâlâ barındırmaktadır. Püriten mirasla kutsal metinlerden türetilen mitler seküler hâle getirilerek, siyasallaştırılmıştır. Amerikan ulusal benliğinde yer alan İsrail-merkezli mesiyaniğin çıkış noktası olan Püriten miras, Kitab-ı Mukaddes kaynaklı kıyamet anlatılarının politik sahaya taşınmasına da yol açmıştır. Bu din-kaynaklı seküler anlatılar, Amerika Birleşik Devletleri’nde sivil din gibi bir devlet geleneğinin ve İsrail politikalarının temelini oluşturmaktadır. Bir sonraki başlıkta Amerikan benliğinde yer alan İsrail-merkezli bu mesiyaniğin anlatıları incelenmektedir.

ABD’nin Kurucu Biyografik Anlatısında İsrail-Merkezli Mesiyaniğin Anlatıları

Yukarıdaki başlıkta açıklandığı üzere Amerika Birleşik Devletleri’nin İsrail ile köklü ve derin ilişkisi Amerikan benliğinde yerleşik ortak dini mirastan kaynaklanmaktadır. Bu köklü miras aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri’nin kendine atfettiği “*kurtarıcı*” rolünün de dayanağını oluşturmaktadır. Restorasyonu benimseyen ikinci nesil Protestan hareketle birlikte gelişen teolojik ve pratik Yahudi-yanlı düşünceler Avrupa’dan Amerika kıtasına göç etmiştir (Hasanoğlu, 2022).

Püritenlik ile dini anlatıların katıksız özüne dönüşü hedefleyen Protestan Hristiyanlar, Kitab-ı Mukaddes’e yani Yeni ve Eski Ahit’e yönelmişlerdir. Lutheryan ve Kalvinist öğretilerle birlikte Yahudi kaynaklarına gösterilen bu ilgi, kıyamet kehanetleri dolayısıyla Protestanların Tanrı’nın planının ayrılmaz parçası kabul edilen Yahudileri “*dost*” olarak

⁷ <https://www.nps.gov/moru/index.htm>

kodlamalarına neden olmuştur. Zira bu inanca göre Tanrı, Yahudilere vaat ettiği toprakları verdikten sonra İsa Peygamber yeniden yeryüzüne inecektir. Fiziki Restorasyon fikrini benimseyen Protestanlar (Hasanoğlu, 2022) yaşadıkları dönemlerdeki kargaşalarla, “*kurtarıcı İsa mesihin dünyaya geri dönüş müjdesini vererek*” baş etmeye çalışmışlar ve böylelikle seküler tarihyazımı geleneğine ilahi bir akış eklemişlerdir. Böylelikle Luther'den başlayarak, tarihselci yorum geleneği ile kıyamet senaryosunu “*her dönem ve koşula uyarlama*” pratiği nesilden nesile aktarılarak sürdürülmüştür (Paul, 2014).

Kıyamet alâmetlerini güncel tarih sahasında okuma geleneği İngiltere tarihinde “John Bale, John Foxe, Francis Kett, John Dove, Arthur Dent, Thomas Brightman, Henry Finch, Joseph Mede, Ebenezer Cartwright ve Menasseh Ben-İsrail gibi pek çokları tarafından” (Düzgün, 2023: 187) kullanılmış ve bu sayede Kutsal Kitap tefsirlerine aktarılmıştır. Hristiyan Siyonizmi'ne yol açan hareket, ABD'ye göç eden Protestanlar yoluyla bu topraklara ulaşmıştır. “John Cotton, Increase Mather, Cotton Mather, Jonathan Edwards ve William E. Blackstone” (Düzgün, 2023: 187) gibi pek çok isim tarafından Kıta Amerikası'nda canlandırılan anlatı daha sonra uğradığı Kabala⁸ etkisiyle daha çok pekişmiş ve yayılmıştır. Yale Üniversitesi Başkanı Ezra Stiles, Harvard Üniversitesi Başkanı Increase Mather ve hatta ABD'nin 2. Başkanı John Adams ve 3. Başkanı Thomas Jefferson gibi pek çok nüfuzlu insan sayesinde ABD'de kabul gören bu öğreti, devlet benliğini etkilemiştir.

Benliğe nüfuz eden ve İsrail-ABD ilişkilerini temelden etkileyen bu kıyametçi dini referanslardan biri Yaratılış Kitabı 12:3'te yer alan “*Seni büyük bir ulus yapacağım, seni kutsayanları kutsayacağım. Seni lanetleyeni lanetleyeceğim. Yeryüzündeki halkların hepsi senin aracılığımla kutsanacak*” pasajı iken, bir diğeri İsa Peygamberin yeryüzüne ikinci gelişine (yeniden-doğuş öğretisi) dair milenyalist (binyılcı) kehanetlerdir. Yahudilerin merkezde olduğu bu anlatılara göre, İsa Peygamberin dünyaya yeniden gelebilmesi için, öncesinde Yakup Peygamberin 12 oğlunun soyundan gelen İsrailoğulları'nın kendilerine Tanrı tarafından vaat edilen İsrail topraklarının tamamına sahip olmaları, Kudüs şehrini ele geçirmeleri ve Süleyman Mabedi'ni yeniden inşa etmeleri gerekmektedir. Bu anlatıya inanan Protestanlara göre, kıyamet Orta Doğu'da başlayacak bir savaşla (Armageddon) birlikte geleceği için kaos atmosferini bekleyen bu gruplar aynı zamanda “*Tanrıyı kıyamete zorlayanlar*” olarak da adlandırılmaktadırlar (Düzgün, 2023; Yılmaz, 2020).

Bu inanca göre, dünyanın sonuna dair tüm belirtiler Yahudiler ve Kudüs şehri etrafında dönmektedir: “Her şeye Egemen Rab, kendi sürüsünü Yahuda halkını kayıracak... Yahuda halkını güçlendireceğim, Yusuf soyunu kurtarıp sürgünden geri getireceğim... Onları halklar arasına dağıtımsa da uzak ülkelerde beni anımsayacaklar; çocuklarıyla birlikte sağı kalacak ve geri dönecekler (Zekeriya 10:3,6,9).”

“Rab Yeremya'ya şöyle seslendi: ‘İsrail'in Tanrısı Rab diyor ki: ‘Sana bildirdiğim bütün sözleri bir kitaba yaz. İşte halkım İsrail'i ve Yahuda'yı eski durumlarına kavuşturacağım günler yaklaşıyor’ diyor Rab, ‘Onları atalarına verdiğim topraklara geri getireceğim, orayı yurt edinecekler’ diyor Rab (Yeremya 30:1-3).”

8 Yahudi mistisizmi.

Dolayısıyla bu minvalde dini referanslara dayanan Püriten kıyamet öğretisi, Amerikan Büyükelçiliği'nin Kudüs'e taşınması ve diğer teopolitik adımlarla birlikte, Amerikan devlet benliğinde bulunan birtakım mesihanik sembollerin, mitlerin, ritüel ve kahramanların kaynağını oluşturmaktadır. Bu dini anlatılar özellikle bazı dönüm noktalarında Amerika'nın İsrail politikalarında görünürlüğünü artırmıştır. Örneğin 1948 İsrail'in kuruluşu, 1967 Savaşı, 11 Eylül gibi tarihler Amerikan Evanjelik hareketinin kıyamet senaryosunun işlediğine olan inancını artırdığı için politik sahnede kolektif aksiyonların artmasına neden olmuştur. Böylelikle Kitab-ı Mukaddes'in sözlerinden hareketle Tanrı'nın kıyamet planının Yahudi merkezli işleyeceğine dair anlatılarla örülü Amerikan devlet benliği ABD'nin Tanrı tarafından görevlendirildiği düşüncesine içkin mesihanik bir rol üstlenmiştir. Dolayısıyla kutsal metinlerden üretilen mitlerle kurulan devlet benliği, sekülerleşerek apokaliptik⁹ milliyetçi hedeflerle siyasallaşmıştır.

Bu bağlamda dini anlatıların seküler hâle getirilerek politik alana taşınmasında Amerikan sivil dini önemli bir platform teşkil etmektedir. Zira ABD'nin İsrail desteğinin neşet ettiği İbrani-Hristiyanlık mirasını taşıyan bu “*devlet dini*”, dini politikaların sürdürülebilmesi için oldukça önemlidir. Buradan yola çıkarak bir sonraki başlıkta Amerikan sivil dini incelenmektedir.

Amerikan Sivil Dini

Sivil din daha önce Machiavelli, Rousseau gibi isimler tarafından devlette siyasi meşruiyeti sağlayıcı bir araç olarak zikredilmiş olsa da ABD'deki sivil dinden ilk kez bahseden Robert Bellah'tır. Bellah'a göre “*Amerikan toplumunun millî inancı*”nı oluşturan sivil din, bu devletin merkezi istisnacılık algısını ortaya çıkaran aygıttır (Bellah, 1967: 1). “Amerikan sivil dinine göre âdeta “*ABD tüm dünya için ve Tanrı da ABD içindir*” ve bu ABD'nin yazgısıdır” (Bellah, 1967: 15; Düzgün, 2023: 55). Amerika Birleşik Devletleri'nin kuruluş zamanından itibaren var olan bu sosyolojik “*din*” bir dini taklit edercesine kendine has dogmaları, anlatıları, önemli gün ve mekânları (ontik alanları), ritüelleri, törenleri, sembolleri ve kahramanları olan bir inşadır.

Kısaca “*yurttaşların dini*” veya “*cumhuriyet dini*” (Linder, 1996: 733-749; Rousseau, 2006: 124-136) olarak tanımlanan sivil din, Amerika Birleşik Devletleri'nde köklü bir devlet geleneğidir. Siyasete kutsal bir anlam katarak, yurttaşların devletle irtibatını sağlamak adına “*yaratılan*” bu “*din*” Kitab-ı Mukaddes teolojisiyle harmanlanmıştır. Bir başka deyişle kurucu mitlerle ve dolayısıyla Püriten mirasla iç içe olan gelenek, “*Tanrı ile ahitleşen ‘seçilmiş insanları’ ilahi düzene bağlamaktadır*”. Böylelikle Tanrı'nın kendilerine bir misyon yüklediğine inanan Amerikan toplumu inancı devlet aygıtına taşıyarak, siyasallaştırmıştır (Everton, 2023: 1-2). Amerikan benliğini oluşturan *demokrasi*, *özgürlük*, *eşitlik* gibi Püriten değerler devlet düzeyinde sekülerleşerek sivil din aparatına aktarılmıştır. Dolayısıyla devlet organı sivil din vasıtasıyla Protestanlaştırılmış ve böylece toplumun yurttaşlığı dini bir görev olarak algılaması sağlanmıştır (Linder, 1996).

9 Apokaliptik: Dünyanın sonunu ilgilendiren, Mesih'in dönüşüne dair gizemlerin ele alındığı metinleri çözmek ve açığa çıkarmakla ilgili olan. Bkz. (Aygün, 2019).

Bir önceki başlıkta vurgulanan Amerikan devlet benliğinin kurucu mitleri de ABD'nin sivil dininden ayrıştırılabilir anlatılar değildir. Tersine bu tür anlatıların platformu olarak düşünülebilecek olan sivil din, devlete ait sembolizm ve değerlerin ana kaynağını oluşturmaktadır. Böylelikle *devletin veya cumhuriyetin dini-y-mış gibi* sistematikleştirilen sivil din, kolektif duyguları perçinlemek ve/veya politikaların meşruiyet kaynağını oluşturmak için araçsallaştırılmaktadır. Arlington mezarlığı¹⁰ gibi seküler “*kutsal*” mekânlar, Şükran günü gibi gelenekleştirilen zaman dilimleri ya da demokratik ve liberal değerler bunlara örnekler olarak gösterilebilir (Ataman, 2020).

Amerikan başkanlarına ise âdeti “*cumhuriyet dininin peygamberleri*” rolü biçilmiş gibidir. Demokratik bir sistem neticesinde seçilmiş olan başkanlar, Demokrat veya Cumhuriyetçi farketmeksizin bu teopolitik geleneğin temsilcileridirler. Kimi zaman ulusal peygamber, kimi zaman ulusal rahip yahut papaz rolü üstlenen sivil dinin liderleri, söylemlerinde bu sosyolojik inşanın amentüsünü oluşturan istisnacılık vurgusunu ve İsrailoğulları ile özdeşleşmeleri asla ihmal etmezler (Linder, 1996). Böylelikle Amerikan benliğine yerleşerek, kurumsallaşan sivil din, inanç sistemlerini taklit ederek Amerikan yurttaşlarına bir anlam sistemi ile hükmetmektedir. Dolayısıyla teoloji, Amerika Birleşik Devletleri devlet sisteminin ana damarlarına sekülerleşerek girmiştir. Bu sayede ABD'nin heterojen yapısını bir arada tutabilmek adına çoğu zaman silikleştirilen Püriten hatlar, kuruluşundan bugüne ABD başkan konuşmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Ancak diğer yandan John Carter, George W. Bush ve Donald Trump dönemlerinde olduğu gibi Amerikan sivil dini içerdiği Püriten miras dolayısıyla Protestanlığı öne çıkaran söylem ve politikalar için de oldukça elverişli bir platform olabilmektedir. Bu anlamda sivil din, Amerikalı Evanjelik tabanın politik nüfuzuyla kimi zaman Protestan anlatıların siyaset sahnesindeki aracı hâline gelmiştir. Böylelikle Protestanlık, milliyetçi apokaliptik anlatılar vasıtasıyla siyaset sahnesine kolaylıkla taşınabilmiş, ABD'nin “*İlahi Yazgısı*” sivil dinin Evanjelik renge boyanmasıyla birlikte yeniden üretilebilmiştir (Ataman, 2020; Düzgün, 2023).

Ancak bu konuda dikkat çekici olan husus mesiyani geleneği söylem ve politikalarına yansıtan başkanlar ile liberal değerleri temsil eden başkanlar arasında değişmeyen İsrail-merkezli sivil din retoriklerinin devamlılığıdır. Bu tıpkı Evanjelik tabanı temsil eden Cumhuriyetçiler ve liberal bakış açısını temsil eden Demokratlar arasında değişmeden kalan İsrail desteği gibidir. Zira sivil din geleneği Püriten miras kaynaklıdır ve Amerikan politik söylemlerinde İsrail'in önemini belirtmek bu inşa edilmiş dinin amentüsüne dahildir.

Yukarıda açıklanan Amerikan benliğindeki İbrani-Hristiyanlık kaynaklı İsrail-merkezli mitler, kurucu dini anlatılar ve sivil dinin gereklilikleri başkan konuşmalarında görünür olmaktadır. İsrail odaklı başkan konuşmalarının ele alındığı aşağıdaki başlıkta, 1945-2024 yılları arasında başkanlık yapan ve bu tür bir retorik seçiminde bulunan başkanlara odaklanılmaktadır. Bu bağlamda çalışma, İsrail'in kurulduğu (1948) Harry Truman döneminden başlayarak, Joe Biden dönemiyle (2024) sonlandırılmaktadır.

10 Arlington mezarlığı, Amerikan Silahlı Kuvvetleri'nde hizmet yapmış ve/veya kimi zaman vatan için can vermiş askerler için ayrılmış kabristandır.

Başkan Retoriklerinde İsrail Odaklı Anlatılar

İsrail'in kuruluşu (1948) döneminde ABD Başkanı olan Harry S. Truman (1945-1953), Protestan bir ailede yetişmiş bir Kitab-ı Mukaddes aşığıdır. Dini inancına kişisel hayatında merkezi bir önem atfeden Truman, siyaseti de inancı doğrultusunda tahlil eden bir zihin yapısına sahiptir. O'na göre siyasette esas, peygamberler gibi doğru liderlik yapmaktır: "Acaba Musa Mısır'da bir oylama yapsaydı ne kadar ileri giderdi? Eğer İsa Mesih İsrail'de bir oylama yapsaydı ne vaaz ederdi? Martin Luther bir oylama yaptırsaydı Reformasyon nereye varırdı? Önemli olan oylamalar ya da o anki kamuoyu görüşü değildir. Önemli olan doğru ve yanlış ile liderliktir; dünya tarihinde çığır açan sebat, dürüstlük ve doğruya olan inançtır. (Ferrell, 1980)"

Bu örnekteki gibi resmî olmayan konuşmalarının yanı sıra resmî söylemlerinde de Eski Ahit'e özel atıflarda bulunan Truman Amerikan ulusunun "...ideallerinin temel dayanağı"nın "...Sina Dağı'nda Musa'ya" verildiğini vurgularken, Amerikan Anayasası'nda bulunan "...İnsan Hakları Beyannamesi'nin temel dayanağı"nı "...Çıkış, Aziz Matta, Yeşaya ve Aziz Pavlu'stan..." alınan öğretilere dayandırmaktadır (Truman, 1952). Bunun yanı sıra kişisel anlamda "*Yahudi Devleti*" kurulmasına sıcak bakan Truman, kendi döneminde Nazilerin zulmüne uğrayan Yahudilerin, ABD tarafından kurtarılması gerektiğine inanmıştır: "Kadim ırkın insanları Yahudiler, çılgın Hitler ve yozlaşmış Mussolini'nin fermanıyla Avrupa'nın gettolarına, toplama kamplarına ve çorak topraklara hayvanlar gibi sürülüyor... Bu bir Yahudi sorunu değil. Bu bir Amerikan sorunudur- ve dürüstçe yüzleşmeliyiz ve onunla yüzleşeceğiz (Buseck, 2019)."

Ancak söylemlerinde ABD'ye "*Yahudi Devleti*"nin kurulmasına dair bir misyon atfediyor olsa da Truman, Soğuk Savaş koşulları nedeniyle savaştan kaçınma dolayısıyla İsrail'e karşı kontrollü bir politika yürütmüştür. Bu ikilemden Yahudi Devleti kurulduktan 11 dakika sonra onu tanıyarak kurtulan Truman bunu şöyle dile getirmektedir: "Bu hükümet, Filistin'de bir Yahudi devletin ilan edildiği ve geçici hükümet tarafından tanınma talebinde bulunduğu dair bilgilendirilmiştir. Birleşik Devletler, geçici hükümeti yeni İsrail Devleti'ni de facto olarak tanımaktadır (Truman, 1948)." Ertesi yıl İsrail'i *de jure* olarak da tanıyan Truman "*Pers Kralı Cyrus*"a benzetildiğinde, bu övgüleri ağlayarak karşılayacak kadar İsrail destekçisi bir başkandır (Buseck, 2019; Christison, 1999).

Bunun tersine Başkan Truman'ın romantik tavrından uzak eski General Dwight D. Eisenhower (1953-1961) döneminde de Amerikan sivil dininin ve İsrail desteği konusunda sekülerleşmiş Püriten anlatıların görünür olduğunu söylemek mümkündür. Zira Yahudileri "gerçek dışı" kabul eden ve neredeyse anti-semitik sayılacak sözler sarf eden Eisenhower'ın resmî-gayriresmî söylemlerindeki bu farklılıklar sivil dinin kanıtlarından biri olarak kabul edilebilecektir (Düzgün, 2023).

Kendini Hristiyan Siyonizmi'nin baskısından izole eden Eisenhower, İsrail'e karşı tavizsiz, tedbirli ve mesafeli bir politika yürütmüş ancak aynı zamanda sivil dinin amentüsünü yerine getirmek zorunda kalmıştır: "Hükümet biçimimiz, derinden hissedilen bir dini inanca dayanmadığı sürece hiçbir anlam ifade etmez' dedi ve ekledi, 'bunun ne olduğu umurumda değil. Elbette bizde bu Yahudi-Hristiyan düşüncesidir ama bu, tüm insanların eşit yaratıldığı bir din olmalıdır (Carenen, 2012: 114)."

Amerikalı Yahudi gruplardan ciddi destekler gören Başkan Kennedy (1961-1963) ise kendi döneminde selefi Eisenhower'ın tersine Siyonist romantizm rüzgârları estirmiştir. Theodore Herzl'i "*Siyonizm'in peygamberi*" olarak nitelendiren Kennedy, "*Yahudiler için bir şeyler yapmak istediğini*" açık bir şekilde dile getirmiştir (Christison, 1999; Papers of John F. Kennedy, 1960). Zira Kennedy'e göre "*ölümsüzlük iddiasında*" olan İsrail, "*güçlü orduların adımlarından daha kuvvetli... zamanı gelmiş bir fikrin gücü*"dür (Papers of John F. Kennedy, 1960; Remarks of Senator John F. Kennedy, 1958).

Yahudilerin meselelerini ABD'nin davası olarak gören Başkan Kennedy, İsrail'e dostluğun bir ulusal bağlılık meselesi olduğunu düşünmektedir: "Bu toplantıda İsrail davasının Yahudi yaşamının ötesinde bir anlam taşıdığını hatırlamakta fayda var... özgürlüğün olduğu her yerde hepimiz kendimizi özgürlüğe adanmışızdır. Ve nerede tehlikeye girerse, hepimiz orada tehlikeye gireriz. Siyonizm idealleri son yarım yüzyılda her iki parti tarafından ve her kesimden Amerikalı tarafından desteklenmiştir. İsrail için dostluk partizan bir mesele değildir. Ulusal bir bağlılıktır (Papers of John F. Kennedy, 1960)."

Bu sözlerden de anlaşılacağı üzere, Nazi zulmünün hemen ertesinde Amerika Birleşik Devletleri'nde artan toplumsal destek Amerikan başkanlarının konuşmalarında net bir şekilde görünür olmaya başlamıştır. İki sene gibi kısa bir başkanlık dönemi geçiren Kennedy'nin suikasta uğraması ise bu durumda bir değişikliğe yol açmamıştır. Zira Lyndon B. Johnson (1963-1969) "*İsrail büyük bir dostunu kaybetti, ama siz daha iyisini buldunuz*" sözleri ile ABD'nin güçlenen İsrail desteğini dile getirmiştir (Christison, 1999: 109). Ayrıca "*bünyesinde çok sayıda Yahudi hücre*" bulunduğunu söyleyen Johnson, mesiyani söylemleri siyaset sahnesine taşımıştır: "*İsrail'e gittiğimde kendimi evimde gibi hissediyorum. Şans eseri de olsa, İsrail ulusunun 1948'de kurulmasını Kutsal Kitap'taki kehanetlerin gerçekleşmesi olarak görüyorum.*" (Carenen, 2012: 161; Christison, 1999: 113) Böylelikle Amerikan toplumunun inancını politik alanda temsil ettiğini düşünen Johnson, bu retoriğini sivil din enstrümanlarıyla birleştirerek iki devlet arasındaki çözülmez bağı şu şekilde aktarmaktadır: "*Bizim Cumhuriyetimiz de sizinki gibi, insanlığa ahlak, sosyal adalet ve evrensel barış ilkelerini öğreten kadim İbrani öğretmenlerin felsefesinden beslenmiştir. Bu bizim mirasımızdır ve sizin de mirasınızdır* (Carenen, 2012: 161; Ross, 2015: 111)."

1967 Savaşı'yla kıyamet öğretisinin gerçekleştiğine dair artan toplumsal coşkuyla birlikte mesiyani anlatının dozunu artıran Başkan Johnson dikkat çekici şu sözleri söylemektedir:

"Toplumumuz İbrani peygamberlerin manevi anlayışlarıyla aydınlanmaktadır. Amerika ve İsrail'in ortak bir insan özgürlüğü sevgisi ve demokratik bir yaşam tarzına ortak bir inancı vardır... Yeşaya Peygamber'in daha önce bildirdiği gibi: 'Milletler için bir sancak dikecek ve İsrail'den sürülmüş, Yahuda'dan dağılmış olanları dünyanın dört bucağından bir araya toplayacak.' Tarih, en acımasız olasılıklara karşı sebat etmenin daha etkileyici bir örneğini tanıtmamaktadır... Hepinizin olmasa da çoğunuzun bu topraklarla ve İsrail halkıyla benim gibi çok derin bağları var, çünkü benim Hristiyan inancım sizinkinden doğdu... Kutsal Kitap'taki hikâyeler

çocukluk anılarıma nasıl işlenmişse, modern Yahudilerin zulümden kurtulmak için verdikleri cesur mücadele de ruhlarımıza öyle işlenmiştir.” (Lyndon B. Johnson: 1968-1969, 1970: 947, 949)

Johnson sonrasında başkanlık koltuğuna oturan Richard Nixon döneminde (1969-1974) de ABD’de sivil dinin ayrılma bir parçası olan İbrani-Hıristiyan retoriği özel bir yer tutmaya devam etmiştir. Ayrıca Evanjeliklerin tepkilerini çekmekten korkan Nixon, onların taleplerine boyun eğmektedir. Bu nedenle söylemlerinde dini atıfları özellikle seçen Nixon, bir konuşmasında dönemin İsrail Başbakanı Golda Meir’ı eski İsrail hükümdarlarından Debora¹¹ ile özdeşleştirmektedir:

“Kutsal Kitap’a göre, 3000 yıl önceki Debora’yı hatırlıyoruz. Kutsal Kitap bize Debora hakkında, halkını sevdiği ve onlara iyi hizmet etmesi dışında çok az şey anlatır. Daha sonra, eğer yorumlamama izin verirseniz, şu düşünceyle sona erer: ülkede 40 yıl boyunca barış vardı. Sayın Başbakan, sizi bu yemekte ağırlarken ve bu ziyaret vesilesiyle bugün ve yarın sizinle bir araya gelirken, kalbimizin en derinlerinde yatan şey, tarihin sizin Başbakan olarak hizmetinizden sonra 40 yıl veya daha uzun bir süre boyunca bu topraklarda barış olduğunu kaydetmesi umududur (Nixon, 1969).”

Ancak Nixon dönemindeki önemli detay, Yahudilere hakaretler içeren anti-semitik sözlerinin bulunduğu bir kasetin ortaya çıkmış olmasıdır. Zira Nixon, bu gayriresmî konuşmasında Amerika’nın Orta Doğu’daki çıkarları dolayısıyla İsrail’e ve Yahudilere karşı yüksek tonda hitap ederken, resmîyette Amerikan sivil dininin ayrılma parçası İbrani-Hristiyanlık ortak mirasına dair vurgularını devam ettirmektedir. Bu durum, -tıpkı Eisenhower dönemindeki gibi- ABD’de sivil dinin Amerikan başkanları üzerindeki nüfuzunu görünür kılmak bakımından oldukça önemlidir (Düzgün, 2023: 247).

Ayrıca daha önce de vurguladığımız gibi ABD’nin İsrail’e verdiği destek sürekli artarak devam etmiş ve sivil dinin gereği ortak dini miras politik sahada söylem bazında hep var olmuştur. Ancak, Soğuk Savaş bitimine dek ABD’nin İsrail politikalarında bölgesel ve küresel konjonktür gereği Amerikan çıkarları doğrultusunda pragmatik bir yol izlenmiştir. Nitekim başkanlık yeminini Kutsal Kitap Mezmurlar 20. Pasaj¹² üzerine el basarak eden Gerald Ford (1974-1977) gibi dindar başkanlar dahi politik anlamda böyle davranmışlardır. Başkan Gerald Ford, Kudüs’ün İsrail’in başkenti olarak kabul edilmesi gerektiğine kişisel anlamda inanan biri olsa bile bölgede “...adil ve kalıcı bir barışa ulaşmak için...” bu adımın atılmaması gerektiğini düşünmektedir (Düzgün, 2023; Ford, 1974). Diğer yandan Siyonizm’in romantizminden uzak davranılan, tavizsiz bu dönemde sivil dinin gereği ABD-İsrail dini ortak miras retoriği aynen devam ettirilmektedir: “Amerika’nın kurucuları 200 yıl önce bu Cumhuriyeti kurduklarında, onu vaat edilmiş bir toprak olarak gördüler. Onlar İsa’nın öğretilerinin yanı sıra Eski Ahit’in ahlaki ve etik değerlerinden de ilham almışlardır. Amerika’nın geleneksel kilise-devlet ayrımını yeniden

11 Eski Ahit’te geçen Yahudi kadın peygamberi Hakimler 4:4

12 “Sıkıntılı gününde Rab seni yanıtlasın/Yakup’un Tanrısı’nın adı seni korusun! Yardım göndersin sana kutsal yerdən, Siyon’dan destek versin... Şimdi anladım ki, Rab meshettiği kralı kurtarıyor/Sağ elinin kurtarıcı gücüyle/ Kutsal göklerinden ona yanıt veriyor...Ya Rab, kralı kurtar! Yanıtlı bizi sana yakardığımız gün. (Mezmurlar 20).

teyit ederken, ahlaki felsefesini Yahudi-Hristiyan mirasından alan Anayasamızın ruhunu da onurlandırıyoruz... İsrail'in özgürlüğünün nihai garantörü olmaya devam edeceğiz... Barışa ve İsrail'in hayatta kalmasına olan bağlılığımızı sürdürüceğiz... (Ford, 1979)”

Dolayısıyla bu konuda hem halefleri hem de selefleri ile benzer bir çizgide ilerleyen Başkan Ford, yerini Baptist Jimmy Carter'a (1977-1981) devrettiğinde o yıl dini dergiler tarafından “*Evanjelik Yılı*” ilan edilmiştir (Berggren&Rae, 2006: 606; Carenen, 2012: 166-167). Seçim kampanyasında dahi: “İsrail'e gittiğimde kendimi evimdeymişim gibi hissediyorum. Şans eseri bir şekilde, 1948'de İsrail ulusunun kurulmasının Kutsal Kitap'taki kehanetlerin gerçekleşmesi olduğunu düşünüyorum... Böyle hissetmemin nedeni sadece aday olmam değil... Pozisyonumun Amerikan halkının görüşlerinin ezici çoğunluğunu doğru bir şekilde temsil ettiğini düşünüyorum...” (Carenen, 2012) tarzında sözlerle Eski Ahit'in kıyamet retoriğine atıflarda bulunan Başkan Carter, bu öğretiye inananların temsilcisi olarak görülmüştür.

Bu dönemde 1967 Savaşı'nın etkisi, dini metinleri anti-semitizmden arındırma girişimleri, ABD'de Holokost yayıncılığındaki artış, Evanjelik kiliselere üye olanlardaki yükselme ve Protestan kıyamet teolojisine inananların politik alanda yükselen nüfuzlarıyla birlikte topluma yayılan İsrail sempatisi, Evanjelik Başkan Carter'ın dini söylemlerini oldukça görünür kılmıştır. “Ben bir babayım ve Hristiyanım, ben bir iş adamıyım ve Hristiyanım, ben bir çiftçiyim ve Hristiyanım, ben bir politikacıyım ve Hristiyanım. Hayatımda her şeyin ötesinde en önemli şey İsa Mesih'tir... (Berggren & Rae, 2006: 612)” sözlerinin sahibi olan Başkan, ABD'nin “İsrail'e karşı değişmeyen, açık ve net bir bağlılığı...” olması gerekliliğini defaatle vurgulamaktadır (Carenen, 2012: 167).

Başkanlığı sırasında Doğu Kudüs ve Golan Tepeleri'nin İsrail'e aidiyetini söylemlerinde açıkça dile getiren Carter, 1978 yılında Romanya'da yaptığı resmî konuşmasında Kudüs şehrini “*İsrail'in başkenti*” olarak anmıştır (Carter, 1978; Düzgün, 2023). Aynı yıl İsrail Başbakanı Menahem Begin'den Kudüs'ün İsrail'in başkenti olduğuna dair bir mektup alan Başkan, Knesset'te “*Kudüs Temel Yasası*”nın onaylanmasına da şahitlik etmiştir (Carenen, 2012).

Ancak İsrail konusunda bu kadar açık teopolitik söylemlerde bulunmuş olsa da Soğuk Savaş atmosferinden kaçamayan Carter, SSCB'ye karşı Orta Doğu'daki dostlarını yanında tutabilmek için rotasını barışa çevirmiştir. Dolayısıyla söylemlerinde bolca yer verdiği dini anlatılara ara vermeden, “*barış*” vurgusuna haiz dini pasajlara değinen Başkan Carter, “*Hristiyanların Barış Prensi olarak kabul ettiği İsa Mesih'e...*” tapıtığını ve dolayısıyla O'nun yolundan giderek “*hizmette ve sevgide dini sınırları...*” aşmayı hedeflediğini dile getirmiştir (Berggren & Rae, 2006).

Bu tür adımları nedeniyle Armageddon teolojisi hedeflerinden ayrılan Başkan Carter, O'nu bu makama getiren Protestanların desteğini kesmesiyle ancak bir dönem başkanlık yapabilmiş ve yerini, “Talmud'dan öğreniyoruz ki: ‘İsrailoğulları ancak acı çekerek paha biçilmez ve imrenilen üç armağana sahip oldular: Tevrat, İsrail Toprakları ve Gelecek Dünya.’ Evet... dünya için olduğu kadar gelecek dünya için de umut vardı. Küllerin arasından umut ve tüm acıların arasından vaat... (Reagan, 1985)” sözlerinin sahibi

Ronald Reagan'a (1981-1989) bırakmıştır. Yükselen Dini Sağ hareket ve Evanjelizm'in politik nüfuzunu oldukça önemseyen Reagan, ABD'de bu grupların desteğini alabilmek için kıyamet anlatısını içeren retorik tercihlerinde bulunmuştur: "Eski Ahit'teki kadim peygamberlerinize ve Armageddon'u önceden haber veren alâmetlere geri dönüyorum ve kendimi bunun gerçekleştiğini göreceğiz nesil biz miyiz diye merak ederken buluyorum. Son zamanlarda bu kehanetlerden herhangi birini not ettiniz mi bilmiyorum, ama inanın bana, kesinlikle içinden geçtiğimiz zamanları tanımıyorlar (Carenen, 2012: 194)."

Bu dönemde ABD'nin resmen stratejik ortağı hâline gelen İsrail, Reagan için âdeta bir adanmışlık meselesidir:

"Hayatım boyunca pek çok şeye inandım ama hiçbir inanç, Amerika Birleşik Devletleri'nin İsrail'in hayatta kalmasını sağlaması gerektiğine olan inancımından daha güçlü olmadı. Holokost'un Amerika'ya, Hitler döneminde Yahudilerin başına gelenlerin bir daha asla yaşanmamasını sağlamak gibi ahlaki bir sorumluluk yüklediğine inanıyorum... İsrail'in korunmasına olan adanmışlığım, demokrasiyi ve diğer pek çok değeri paylaştığımız bu küçük müttefikimiz, başkan olduğum dönemde benim için büyük bir endişe kaynağı olsa da Beyaz Saray'dan ayrılırken de oraya geldiğim zamanki kadar güçlüydü (Ross, 2015)."

Reagan bu tarzda yürüttüğü retorikle bir yandan Amerikan sivil dininin gereğini diğer yandan politik nüfuzu artmış bir kalabalığın desteğini sağlarken, diğer yandan Soğuk Savaş atmosferindeki bölgesel çıkarlar söz konusu olduğu için Carter gibi ikircikli bir politika yürütmekten kaçamamıştır. Belli bir dönem bu devleti terbiye edercesine İsrail'e sert çıkışlarda bulunan Reagan, her şeye rağmen desteğini hiç çekmeyecektir: "Amerika'nın İsrail'in güvenliğine olan bağlılığı sarsılmazdır ve şunu da eklemeliyim ki benimki de öyle..." (Ronald Reagan Speeches, 1982)

Ronald Reagan'ın iki dönemlik başkanlığı sonrasında koltuğa oturan Baba Bush (George H. W. Bush) ise sivil din gereği iki ülke arasındaki sarsılmaz bağı defaatle vurgulamış olsa da diğer yandan ABD'nin İsrail desteğini denge politikası icabı tarafsız-mış gibi görünmek adına örtmüştür. Dolayısıyla kamusal tutumunda İsrail'e karşı mesafeli bir retorik geliştiren Baba Bush, arka planda İsrail'e karşı yürütülen mali, askeri, diplomatik ve hukuki yardımları üst düzeye çıkarmıştır. Buna rağmen Bush, kendi döneminde yaşanan I. Körfez Savaşı ve I. İntifada gibi karışıklıklar nedeniyle eskatolojik beklentileri artan Amerikalı Evanjelik kitleler tarafından ağır baskılar altında kalmıştır. Dolayısıyla başkanlık koltuğunda ancak bir dönem tutunabilen Baba Bush yerini Evanjelik Baptist Bill Clinton'a (1993-2001) devredecektir (Düzgün, 2023).

Demokrat Parti'den olmasına rağmen, sivil dinin icabını haddinden fazla yerine getirerek teolojik referanslara söylemlerinde geniş yer veren Clinton, 1970'lerde konumunu Cumhuriyetçi Parti'ye sabitleyen Hıristiyan Sağ'ın desteğini alamamıştır. Orta Doğu'da barışı amaçladığı için Oslo Anlaşmaları'na imza atan Clinton, söylemlerinde Eski Ahit anlatılarına yer verse de tıpkı Carter gibi huzur ve sükuneti barındıran dini pasajlara atıflar yapmaktadır:

"Yeşaya'nın şu kehanetini gerçekleştirmeliyiz: 'Artık ülkenizde şiddet çılgınları

duyulmayacak, sınırlarınızda enkaz ve harabe olmayacak. İbrahim'in çocukları, İshak ve İsmail'in torunları, birlikte cesur bir yolculuğa çıktılar.' Bugün hep birlikte, tüm kalbimizle ve tüm ruhumuzla onları şalom, selam ve barışa davet ediyoruz (Clinton, 1993)”

Liberal demokrat kitlelerin desteğiyle iki dönem boyunca başkanlık yapan Clinton yerini kendini ABD'nin en dindar başkanı olarak tanımlayan Metodist Oğul Bush'a (George W. Bush) bırakacaktır. Beyaz Saray'ı âdeta Evanjelik bir kiliseye dönüştüren Bush, kendini dine adanmış için Amerikan Başkanı olabildiğine inanmaktadır (Berggren & Rae, 2006: 614-615; Düzgün, 2023: 269). Tıpkı 39. Amerikan Başkanı Carter gibi siyaseti inancı için yürüten Başkan Bush, babasından farklı olarak İsrail'e desteğini örtmemiş, tersine Siyonist adımlarını açıkça göstermiştir. Zira Bush “O'nun [Tanrı] iradesinin mümkün olduğunca iyi bir elçisi olmak...” için “eski başkan olan babasına değil, gökteki babasına...” danışmaktadır.” (Berggren & Rae, 2006: 615; Düzgün, 2023: 269)

9/11 öncesi ve sonrası olmak üzere ikiye ayrılan Bush'un İsrail politikaları, 11 Eylül öncesinde ABD'nin “*Arap ülkeleriyle iyi ilişkiler kur ve İsrail'i asla terk etme*” (Düzgün, 2023:270) geleneğini takip eden dengeli bir yönde ilerlerken, 11 Eylül sonrasında “*Bush'u kuzudan aslana, 'başının çaresine bakan bir Metodist'ten mesihanik bir Calvinist'e...*” dönüştürecektir (Berggren & Rae, 2006: 620). Bu saatten sonra (Bush'un ifadesiyle) “*iyiler ve kötüler arasındaki savaşta*” âdeta “*mesih*”e dönüşen Amerika Birleşik Devletleri, “*Kudüs'e giden Bağdat yolundan*” geçmektedir (Nye Jr., 2019: 69). Bu amaçla “*haydut*” ilan ettiği devletlerle savaşan Bush, bölgesel konjonktür dolayısıyla aynı anda Arap devletlerine ihtiyaç duymuştur. Tam da bu yüzden İsrail politikalarında zikzak çecek olan Başkan, bir yandan barış çabalarına girişirken diğer yandan İsrail'e karşı koşulsuz desteğini sürdürmüştür.

Bush'un iki dönem başkanlığı sonrasında makama gelen Obama ise bir Demokrat olarak sürekli Bush döneminin etkilerini Orta Doğu'dan silmeye ve Amerikan imajını düzeltmeye çalışacaktır. Obama döneminde özellikle dikkat çeken şeylerin başında katıldığı iki seçimde de Cumhuriyetçi rakipleri tarafından kullanılan Evanjelik mesihanik anlatıların varlığıdır. Obama'nın oy oranlarını geçememiş olsalar da kıyametçi anlatıları kullanarak 2009 seçiminde 45,7'lik oy toplayan John McCain'in ve 2011 seçiminde 47,2'lik oy alan Mitt Romney'in aldığı destek, kıyametçi anlatılara toplumsal yönelimi göstermesi açısından oldukça önemlidir (Düzgün, 2023: 274)

Bu dönemde vurgulanması gereken diğer önemli husus ise Orta Doğu halklarını kuşatıcı bir retorik seçimi ve İsrail'e karşı mesafeli bir duruşa rağmen gittikçe artan örtülü İsrail desteğidir. Kıyamet anlatısının tersine liberal değerleri içeren söylemlerde bulunan Başkan Obama döneminde İslam dünyasını heyecanlandıran bu retorik tercihi ABD'nin İsrail'e desteğini çekmesine neden olmamıştır. Aksine bu dönemde, Baba Bush dönemini andıran bir şekilde ABD'nin İsrail'e askeri, diplomatik, mali ve hukuki desteği artmıştır. Aynı zamanda bir sivil din geleneği olarak İsrail'e olan bağlılık sıklıkla tekrar edilmiştir. Nitekim Obama bu bağlılığın başkanlar ya da partiler arasında değişmeden kalan bir politika olduğunu dile getirmektedir: “Şunu söyleyebilirim: ABD'nin İsrail'in

güvenliğine olan bağlılığı dönemsel politika farklılıklarına tabi değildir. Bu kaya gibi sağlam bir bağlılıktır ve görev sürem boyunca gururla savunduğum bir bağlılık olmuştur. Bence Amerikalıların İsrail'e duyduğu sevgi, halkımızın hissettiği bağ ve insanların İsrail'e verdiği iki partili destek bundan etkilenmeyecektir (Ross, 2015: 395).

2017-2021 yılları arasında Amerikan Başkanlık koltuğunda oturacak olan Donald Trump ise İsrail politikalarında kendinden önceki tüm başkanlardan tamamen farklı bir yol izleyecektir. Seçim kampanyalarında Obama dönemi Cumhuriyetçi adayları McCain ve Romney gibi Evanjelik kıyametçi anlatıyı sıklıkla kullanan aday Trump, başkan seçildikten sonra bu anlatıyı aleni politik adımlara dönüştürmüştür. Öyle ki 1995 yılında Kongre'de onaylanan ve Clinton, Bush ve Obama dönemlerinde uygulamaya geçirilmesi vaat edilmesine rağmen sürekli olarak ertelenen “Kudüs Büyükelçilik Yasası” bu dönemde kabul edilmiş, Kudüs İsrail'in başkenti ilan edilmiş, Golan Tepeleri'nin ilhaki tanınmış ve İbrahim Anlaşmaları'na imza atılmıştır.

ABD'deki Evanjelik tabanın yüzde 81'ini beyaz üstünlükçülük, refah teopolitiği ve mesihanik anlatılar yoluyla yakalayan bu popülist vaiz şöyle söylemektedir: “Birçok insan şöyle dedi: Acaba Donald Evanjelikleri kazanabilecek mi? Ben Evanjelikleri kazandım... Amerika Birleşik Devletleri'nde Hristiyan kardeşlerimizden daha iyi, daha sadık ve daha özverili insanlar yoktur. O yüzden şunu baştan söyleyeyim: Trump yönetiminde Hristiyan mirasımız daha önce hiç görmediğiniz şekilde el üstünde tutulacak, korunacak ve savunulacaktır... (Marsden, 2019: 98)”

ABD'nin gerilemesi sebebiyle dış politikada rotasını izolasyonizme çeviren Başkan Trump böylelikle Bush'un “*Haçlı Seferleri*” yolunu terk ettiğini söylese de ABD'nin ontolojik çıkarları bağlamında İsrail kozunu oynayacaktır (Düzgün, 2023: 284). Nitekim küresel anlamda yaşanan krizler, kaos atmosferi ve dolayısıyla Amerikan toplumunda tetiklenen kıyamet inancı, Orta Doğu'daki uygun konjonktürle birleşerek Trump'ın Evanjelik politik adımlarına zemin sağlamıştır. Buradan hareketle Püriten mirasın ontik alanı Kudüs üzerinden Amerikan hegemonyası tekrar canlandırılmaya çalışılmıştır. Zira Kudüs, tüm medeniyetlerin elde etmek istediği küresel bir merkez olmak hasebiyle ABD'nin hegemonik onurunu kurtarabileceğini düşündüğü bir güç noktasıdır. Dolayısıyla Amerikan benliğinde yerleşik olan bu teopolitik alan, dini anlatılar vasıtasıyla Amerikan politikalarının odak noktası hâline gelmiştir: “...Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak resmen tanımanın zamanının geldiğine karar verdim... Bugün nihayet aşikâr olanı kabul ediyoruz: Kudüs İsrail'in başkentidir. Bu, gerçekliğin tanınmasından başka bir şey değildir. Aynı zamanda yapılması gereken doğru şeydir (Shirley, 2022).”

Bu adım sonrasında hız kesmeden Golan Tepeleri'nin ilhakını tanıyan, Amerikan Büyükelçiliği'ni törenle Kudüs'e taşıyan, İbrahim Anlaşmaları'nı imzalayan ve Yüzyılın Anlaşması'nı ilan eden Başkan Trump, ABD'nin İsrail politikalarında seleflerinden farklı ontolojik, teopolitik adımlar atmıştır. Amerikan Evanjelik tabana yaslanarak hareket eden Trump, Amerikan benliğinde var olan Püriten mirası kullanarak Evanjelizm'in mesihanik anlatılarını politik adımlara dönüştürmüştür.

Trump'ın bir dönemlik başkanlığından sonra 2021'de makama geçen Demokrat Joe Biden

ise henüz başkanlığının ilk zamanlarında iken yüzlerce Filistinli'nin ölümüne sebep olan Şeyh Cerrah mahallesi olaylarında nasıl bir politika izleyeceğinin işaretlerini vermiştir. Aparteid rejimin Filistinliler'in evlerine el koymasıyla başlayan çatışmalarda “İsrail'in kendini savunma hakkının arkasında durduğunu” dile getiren Başkan Biden, devam eden süreçte “Siyonist olmak için Yahudi olmak gerekmediğinin” altını kalınca çizmiştir. Temmuz 2022'de yaptığı Tel Aviv ziyaretinde ABD-İsrail arasındaki “...iliklerine kadar derin...” ilişkiye vurgu yapan Biden tıpkı selefleri gibi sivil din geleneğini sürdüren bir Amerikan Başkanı olmuştur (Düzgün, 2021, 2022; Magid & Berman, 2022).

Trump dönemi İsrail politikalarının ateşli bir eleştirmeni olsa da Biden, Trump döneminde yaşanan pek çok olayı aşan bir vahşete göz yummuştur. Bugün Gazze'de yaşanan soykırımın ortağı olarak defalarca “İsrail'in kendini savunma hakkının arkasında” olduğunu belirten Başkan Biden, İsrail'e uçak gemileri yollamış, bu devlete mali, askeri, diplomatik, hukuki ve siyasi destekler sunmuştur. Yaşanan ızdıraplara rağmen Biden: “Yahudiler ile İsrail'in güvenliğine ve bağımsız Yahudi devletin varoluş hakkına bağlılığının sarsılmaz olduğunu...” (Aydın, 2023) her fırsatta dile getirmiştir.

Özetle, ABD'de Siyonist devletin çıkarlarını korumak Cumhuriyetçi veya Demokrat Parti'den olması farketmeksizin her Amerikan başkanının bir nevi görevidir. Zira Püritenlikten doğan Amerikan sivil dini, istisnacılık paradigması ve kurucu mitler dolayısıyla İsrail özdeşleşmeleriyle dolu olan Amerikan benliği, başkanları İsrail konusunda mecburi bir istikamete yönlendirmektedir. Kongre'den bağımsız olarak savaş ya da barış zamanlarında, her şart ve koşulda bu küçük devletin daimî koruyucu meleşği görevini üstlenen Amerika Birleşik Devletleri için İsrail âdeta 6717 mil mesafede bulunan 51. Eyaleti gibidir.

Dolayısıyla Obama'nın sözleriyle, Amerika Birleşik Devletleri'nin hiç değişmeyen İsrail desteği, partiler veya başkanlar arasında farklılık göstermeyen sabit bir devlet politikasıdır. Nitekim liberal Demokrat Parti üyeleri arasında sorunun çözümü yönünde en çok umut vaat eden Obama dahi bu düsturu değiştir(e)memiştir. Bu durum çalışmada açıklandığı üzere, Püriten mirasa dayalı Amerikan benliği ile yakından ilgilidir.

Sonuç

Amerika Birleşik Devletleri İbrani-Hristiyanlık temeline oturtulmuş bir sisteme sahiptir. Reform döneminde Luther tarafından kendi saflarındaki dostları (Yahudiler) ve düşmanları (Türkler ve Katolikler) belirlemiş olan Protestanlar için İsrailoğulları her zaman önem arz etmiştir. Erken dönem reformistler henüz Avrupa'da iken Kitab-ı Mukaddes'teki kıyamet anlatısını benimsemiş ve güncel siyasi şartları kıyamet alametlerine uyarlayarak seküler bir tarih yazım geleneği türetmişlerdir. İngiltere tarihi boyunca gerek tarihi metinlerde gerekse dini metinlerde kullanılan bu yazım geleneği, Protestanların Avrupa'da yaşadıkları dini baskıyla Amerika kıtasına göçmeleri dolayısıyla Amerikan topraklarına gelmiştir. ABD'de teolojik bir sistem kurmaya çalışan Beyaz, Anglo-sakson Protestanlar, aynı anda dinlerinin özünü kavrayabilmek adına Yahudi mistisizmine (kabala) de kucak açmışlardır. Böylelikle Hristiyan Protestanlar arasında git gide yayılan İbrani-Hristiyanlık, Harvard, Yale Üniversiteleri'nin başında bulunan kişilerden, Amerikan devlet başkanlarına kadar

(Jefferson ve Adams) pek çok nüfuzlu insanı etkilemiş ve bu yaygın etki, dini amaçlarla kurulan devletin benlik harcına katılmıştır. Dolayısıyla Amerika Birleşik Devletleri kurulurken İsrailoğulları'yla arasındaki ortak kader ve ortak inanç düşüncesi devletin kurucu anlatılarına ve mitlerine yansımıştır.

İbrahim Peygambere Tanrı tarafından vaat edilen toprakların O'na verilmesiyle Peygamberin Tanrı'nın eli olma misyonunu gerçekleştirmek için ahitleşmesi; Amerikalıların kurucu anlatısına İsrailoğulları ile özdeşleşme yapılarak girmiştir. Protestanlar, âdeta cennet olarak tanımladıkları kıta Amerikasını, kutsal bir yolculukla gittikleri Yeni Kudüs olarak nitelendirmekte ve kendilerini Tanrı'nın eli olarak görmektedirler. Amerika Birleşik Devletleri'nin istisnacılık anlayışı işte bu Püriten "seçilmişlik" algısına dayanmaktadır ve bu anlayış devletin kurucu benliğini oluşturan tüm unsurları kapsamaktadır. Nitekim ABD'nin "tüm dünyaya ışığını yayacak bir deniz feneri" olduğuna dair refleksif tanımı da istisnacılık algısına dahildir. "Gittiği yerlerin tamamına medeniyeti götüreceğine" inanan Protestanlar, kuruluş zamanlarında bu ışığın "Hıristiyan Protestanlık" olduğunu açıkça dile getirmişler ancak zamanla bu düşüncüyü yine dinden türetilen "eşitlik, özgürlük, demokrasi" gibi farklı kavramların arkasına saklama ihtiyacı duymuşlardır.

Kurucu babaları İbrani Peygamberlerle özdeşleştiren Protestanlar, onlara ilahi bir konum atfetmekle kalmayıp aynı zamanda devlet sistemine bir sivil din inşa etmişlerdir. "Halkın dini" olarak tanımlanabilecek bu din, tıpkı kurucu Protestanların Tanrı'yla ahitleşerek kutsandıkları gibi, halkın da devletle benzer bir ahit yapmasını gerektirmektedir. Böylelikle ahitle devlete biat eden, "Tanrı'nın seçilmiş ve misyonunu üstlenmiş" Amerikalılar yaratılmıştır. Tüm bunların yanı sıra Filistin toprakları Tanrı'nın gazabına uğramak istemeyen Protestanlar için oldukça mühim olagelmıştır. Zira onların dini öğretilerine göre Hazreti İsa ancak Yahudilerin tamamının bu topraklara yerleşmesi, Kudüs şehrinin ele geçirilmesi ve Süleyman Mabedi'nin yeniden inşa edilmesi ile dünyaya yeniden gelecektir. Böylelikle Yahudiler için kurulan devlet İsrail, Amerikan Protestanları için vazgeçilmez bir konuma oturtulmuştur. Zira inançlarına göre Tanrı, bu özel misyon için Amerikan Protestanlarını seçmiştir ve Yahudilerin güvenliğinden onlar sorumludur.

Âdeta komplo teorisini çağrıştıran düşüncelere haiz bu altyapı, Amerikan başkan konuşmalarında yüzeye vuran şaşırtıcı bir tablo sunmaktadır. İsrail Devleti kurulduktan sonra Harry Truman'dan başlayarak bu devlete bağlılığını sürekli olarak ilan eden Amerikan başkanları, İsrail'in Amerikan benliğindeki konumunu açık ve net bir şekilde göstermektedir. Protestan Evanjelik başkanların yanı sıra Eisenhower, Nixon gibi anti-semitik sözlere sahip başkanlarda dahi hiç değişmeden süregiden Amerikan devlet desteği, edilen bağlılık yeminleri ve ortak dini anlatılar bu devletin benliğine işlemiş olan Protestan mirası ortaya koymaktadır.

Seçildiği yıl "Evanjelik yılı" ilan edilen Başkan Carter, bir konuşmasında (sözde) yanlışlıkla Kudüs'ü İsrail'in başkenti ilan ederken, Soğuk Savaş konjonktürü dolayısıyla "barış" nidaları attığı için koltuğundan indirilmiştir. Farklı bir şekilde İslam dünyasının umidi hâline gelen (Hüseyin) Barack Obama, retorikleriyle Amerikan imajını tazelemeye

çalışırken Pentagon'un bu dönemde İsrail'le yaptığı 75 görüşmeyle yapılan büyük askeri destekler saklı kalmamaktadır. Dolayısıyla Amerikan başkanlarının neredeyse tamamı sivil din gereği Siyonist kimliklerini ortaya koymakta, İsrail'e bağlılık sözlerini sürekli olarak tazelemekte, konjonktüre ayak uyduracak politikalar dahilinde bu devletle en mesafeli oldukları zamanlarda bile ekonomik, askeri, diplomatik ve hukuki desteklerini örtük bir şekilde devam ettirmektedirler. Örneğin Soğuk Savaş dönemi boyunca İsrail'e karşı sürekli tedbirli, mesafeli olan başkanlar, Arap ülkeleriyle aralarını iyi tutmak adına bir denge politikası yürütmeye çalışmışlardır. Ancak sonrasında bölgesel ve küresel dengelerin değişmesiyle birlikte artık Protestan/Evanjelik hedefler ayyuka çıkmıştır.

Özellikle Trump döneminde görünür olan teopolitiğe dönüş, Kudüs'ü İsrail'in başkenti ilan etmekten, Golan tepelerinin ilhakını tanımaya, İbrahim Anlaşmaları'na ve Yüzyılın Anlaşması adı altında bir işgal planına evrilmiştir. Böylelikle uluslararası hukuk kurallarını çiğneyerek kıyamet anlatısını yeniden canlandıran Başkan Trump, kendini "Tanrı'nın planını gerçekleştiren eli" olarak gördüğünü ifade etmiştir. Dolayısıyla ABD'ye 6717 mil uzaklıkta olan Kudüs şehri, Protestanlıkta İsa Peygamberin dünyaya ikinci gelişinin mekânı olması nedeniyle kolektif hafıza tekrar hatırlatılmıştır.

Sonuç olarak, İki ülke arasındaki kilometrelerce uzaklığa rağmen, ABD tarafından Kudüs şehrine dair atılan adımlar ancak dini anlatılarla birlikte okunduğunda anlaşılır olmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nin âdeta mesih rolüne soyunarak istisnacı hegemonyasını dünyanın merkezi olan bu bölgede gösterme amacı görünür olmuştur. Yani mesihane dini anlatıların işaret ettiği stratejik önemdeki bu bölge, ABD tarafından sahiplenilmeye çalışılmaktadır. Nitekim 7 Ekim'de başlayan Aksa Tufanı ve ardından İsrail tarafından yapılan Gazze soykırımı da Amerika Birleşik Devletleri'nin Püriten anlatılarla örülmüş devlet benliğini ve hedeflerini net bir şekilde göstermiştir. ABD'nin BMGK'da veto ettiği veya çekimser kaldığı ateşkes kararlarının yanı sıra sürekli vurgulanan "İsrail'in savunma hakkının olduğuna inanıyoruz" söylemleriyle birlikte verilen destekler, ABD'nin İsrail'e karşı partiler ve kişiler üstü desteğini kanıtlar niteliktedir.

Kaynakça

- Ataman, K. (2020). *Ulus Olmanın Kutsal Temeli*. Sentez yay.
- Aydın, N. (2023). *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-baskani-biden-israile-askeri-destegi-surdurmekte-kararli/3080054#:~:text=Yahudiler%20ile%20%C4%B0srail'in%20g%C3%BCvenli%C4%B0ine,duydu%C4%B0Fum%20s%C4%B1cakl%C4%B1k%20ve%20ba%C4%B0Flant%C4%B1%20sorgulanamaz>.
- Ayğan, F. (2019). Geleceğe Dönük Kurtarıcı Beklentisinin Apokaliptik Temelleri: Mesih/Mehdi Tasavvuruna İlişkin Bir Analiz. *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6(2), 225–259.
- Bellah, R. N. (1967). Civil Religion in America. *Daedalus*, 96(1), 1–21.
- Berggren, D. J., & Rae, N. C. (2006). Jimmy Carter and George W. Bush: Faith, Foreign Policy, and an Evangelical Presidential Style. *Presidential Studies Quarterly*, 36(4), 606–632.
- Buseck, Dr. C. V. (2019). *I am Cyrus: Harry S. Truman and the Rebirth of Israel*. Straight Street Books.
- Carenen, C. (2012). *The Fervent Embrace: Liberal Protestants Evangelicals and Israel* (New York Press).
- Carter, J. (1978). *Jimmy Carter: 1977-1981*. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/visit-president-nicolae-cesauscu-romania-remarks-the-welcoming-ceremony>

- Christison, K. (1999). *Perceptions of Palestine: Their Influence on US Middle East Policy*. University of California Press.
- Clinton, B. (1993). *Bill Clinton Speeches*. <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/september-13-1993-remarks-signing-israeli-palestinian>
- Düzgün, A. N. (2021). *Biden yönetimi ancak katliamın ardından harekete geçebildi*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/biden-yonetimi-ancak-katliamin-ardindan-harekete-gecebildi/2253509>
- Düzgün, A. N. (2022). *Tale of Two Cities*. TRT World. <https://www.trtworld.com/opinion/tale-of-two-cities-why-zionist-biden-gave-no-hope-to-palestinians-58948>
- Düzgün, A. N. (2023). *Kudüste Kıyameti Çağurmak: Amerikan Gerilemesi ve Teopolitiğe Dönüş*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları.
- Ehle, C. F. (1977). *Prolegomena to Christian Zionism in America: The views of Increase Mather and William E. Blackstone concerning the doctrine of the restoration of Israel* [PhD Dissertation]. New York University Hebrew and Judaic Research Institute.
- Ertem, H. S. (2010). *Geleneksel Amerikan Kimlik ve Güvenlik Algısının 11 Eylül Sonrası ABD Dış Politikasına Etkileri* [Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Everton, S. F. (2023). American Civil Religion in the Era of Trump. *Religions*, 14(5), 1–20.
- Ferrell, R. H. (1980). *Off the Record: The Private Papers of Harry S. Truman*. Harper&Row Publishers.
- Ford, G. (1974). *Gerald R. Ford 1974*. University of Michigan.
- Ford, G. (1979). *Gerald R. Ford 1976-1977 (in three books): Vol. Cilt II*. University of Michigan.
- Gökarp, S. (2019). *ABD Dış Politikası ve Evanjelizm* [Yüksek Lisans Tezi]. Ufuk Üniversitesi.
- Güngör, A. İ. (2005). Hristiyanlıkta Püriten Anlayış ve Etkileri. *Dini Araştırmalar*, 7(21), 7–26.
- Hasanoğlu, E. (2022). Yahudiler Siyonizm'i Hristiyanlardan mı aldılar? *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(1), 117–154.
- Linder, R. D. (1996). Universal Pastor: President Bill Clinton's Civil Religion. *J. Church & St.*, 38, 733–749.
- Lyndon B. Johnson: 1968-1969: Vol. Cilt II. (1970). Office of the Federal Register, National Archives and Records Service, General Services Administration.
- Magid, J., & Berman, L. (2022). *Biden lands in Israel*. <https://www.timesofisrael.com/biden-lands-in-israel-connection-between-americans-and-israelis-is-bone-deep/>
- Marsden, L. (2019). *Pushing Back the Obama Legacy: Trump's First Year and the Alt-Right—Evangelical—Catholic Coalition*. Palgrave Macmillan.
- Mead, W. R. (2006). God's Country? *Foreign Affairs*, 5(85).
- Mearshimer, J. J., & Walt, S. M. (2017). *İsrail Lobisi ve Amerikan Dış Politikası*. Küre Yayınları.
- Nixon, R. (1969). *Richard Nixon 1969 Containing the Public Messages, Speeches, and Statements of the President.-US Status Government Printing Office*. University of Michigan.
- Nye Jr., J. S. (2019). The Rise and Fall of American Hegemony from Wilson to Trump. *International Affairs*, 95(1), 63–80.
- Özçelik. (2021). *Tanrı ve Mesih Adına Siyaset: Evanjelizm ve Evanjelik Grupların Amerikan Dış Politikasına Etkileri-ne Dair Carter ve Trump Yönetimleri Arasında Kıyaslamalı bir Analiz* [Doktora Tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Papers of John F. Kennedy*. (1960). John F. Kennedy Presidential Library. <https://www.jfklibrary.org/archives/other-resources/john-f-kennedy-speeches/new-york-ny-19600826>
- Paul, H. (2014). *The Myths That Made America: An Introduction to American Studies*. Transcript Verlag.
- Presidential Speeches, Harry S. Truman Presidency, Statement by the President Announcing Recognition of the State of Israel*. (1948). <https://www.trumanlibrary.gov/library/public-papers/100/statement-president-announcing-recognition-state-israel>
- Reagan, R. (1985). *Ronald Reagan Speeches*. <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/may-5-1985-bergen-belsen-concentration-camp>
- Remarks of Senator John F. Kennedy*. (1958). John F. Kennedy Library and Museum. <https://www.jfklibrary.org/archives/other-resources/john-f-kennedy-speeches/israels-tenth-anniversary-washington-dc-19580511>

- Ronald Reagan Speeches*. (1982). <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/september-1-1982-speech-nation-us-policy-middle-east>
- Ross, D. (2015). *Doomed to Succeed: The U.S.-Israel Relationship From Truman to Obama*. Macmillian.
- Rothman, L. & Tim Lowery. (2023). *Check out the most famous buildings and monuments in the USA*. <https://www.timeout.com/usa/things-to-do/famous-buildings-in-america>
- Rousseau, J.-J. (2006). *Toplum Sözleşmesi* (V. Günyol, Trans.). Türkiye İş Bankası yay.
- Shirley, C. (Ed.). (2022). *The Greatest Speeches of Donald J. Trump: 45th President of the United States*. Humanix Books.
- Skillen, J. W. (2006). Evangelicals and American Exceptionalism. *The Review of Faith & International Affairs*, 3.
- Smith, R. (2010). *More Desired Than Our Own Salvation: The Roots of American Christian Affinity for the State of Israel* [PhD Dissertation]. Baylor University.
- Truman, H. S. (1952). *Presidential Speeches, Harry S. Truman Presidency, Columbia Scholastic Press Association*. <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/march-15-1952-columbia-scholastic-press-association>
- Ülgül, M. (2011). Faith Abroad: How Religion Shapes Trump Administration's Foreign Policy. *International Relations*, 35(4), 551–573.
- Wald, K., & Calhoun-Brown, A. (2011). *Religion and Politics in the United States*. Littlefield Publishers.
- Westbrook, M. C. (2014). *The International Christian Embassy, Jerusalem and Renewalist Zionism: Emerging Jewish-Christian Ethnonationalism* [PhD Dissertation]. Drew University Theology Graduate Department.
- Yılmaz, H. (2019). *Amerika'da Evanjelik Hareket: Dini ve Siyasi Yansımaları* [PhD Dissertation]. Necmettin Erbakan University Social Sciences Institute Philosophy and Theology Department Field of History of Religions.
- Yılmaz, H. (2020). Evanjelik Hareketin ABD Siyaset Kurumundan Dinî Talepleri Üzerine Bir İnceleme. *Oksident*, 1(2), 27–58.